

Pakeičiamas ir nauja redakcija išdėstomas Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 20 straipsnio 1, 2, 3, 5, 6, 8, 9, 10 dalių komentaras

20 straipsnis. Neapmokestinamasis pajamų dydis

1. Neapmokestinamasis pajamų dydis (toliau – NPD) taikomas tik su darbo santykiais arba jų esmę atitinkančiais santykiais susijusioms pajamoms. Metinis NPD (toliau – MNPD), jeigu šio straipsnio 6 dalyje nenumatyta kitaip, taikomas tokia tvarka:

1) MNPD negali būti didesnis negu 7 500 eurų, jeigu gyventojų metinės pajamos (toliau – GMP) neviršija minimaliosios mėnesinės algos, galiojusios einamųjų kalendorinių metų sausio 1 dieną, dvylikos dydžių sumos;

2) kai GMP viršija minimaliosios mėnesinės algos, galiojusios einamųjų kalendorinių metų sausio 1 dieną, dvylikos dydžių sumą, tačiau neviršija 23 112 eurų per metus, MNPD negali būti didesnis negu suma, apskaičiuota pagal šią formulę:

Gyventojui taikytinas MNPD = 7 500 – 0,42 × (GMP – dvylika minimaliosios mėnesinės algos, galiojusios einamųjų kalendorinių metų sausio 1 dieną, dydžių);

3) kai GMP viršija 23 112 eurus per metus, MNPD negali būti didesnis negu suma, apskaičiuota pagal šią formulę:

Gyventojui taikytinas MNPD = 4 800 – 0,18 × (GMP – 12 × 642).

(Pakeista pagal Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo Nr. IX-1007 20 straipsnio pakeitimo įstatymą (2022 m. lapkričio 22 d. įstatymas Nr. XIV-1550), taikoma apskaičiuojant ir deklaruojant 2023 m. ir vėlesnių mokestinių laikotarpių pajamas).

Komentaras

1. Nuo 2009 m. sausio 1 d. neapmokestinamasis pajamų dydis (toliau – NPD) taikomas gyventojui tik su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusioms pajamoms.

2. Metinį NPD, kaip ir mėnesio NPD, nustatyta taikyti taip pat tik su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusioms pajamoms. Kitaip nei pagal iki 2008 m. gruodžio 31 d. galiojusios GPMĮ 20 straipsnio redakcijos nuostatas, tik kitokių, nesusijusių su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais apmokestinamųjų pajamų gavusiems gyventojams (pvz., gavusiems tik individualios veiklos pajamas, pajamas iš paskirstytojo pelno, palūkanas, sporto veiklos pajamas, atlikėjų veiklos pajamas, honorarą, pajamas už parduotą ar kitaip perleistą nuosavybės kilnojamąjį daiktą, kurį privaloma teisiškai registruoti Lietuvoje, taip pat nekilnojamąjį daiktą, esantį Lietuvoje, pajamas iš turto nuomos ir pan.), teisė prisitaikyti MNPD nėra numatyta.

3. Pagal GPMĮ 2 straipsnio 34 dalį su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusiomis pajamomis laikomos ne tik pajamos, gautos iš šio straipsnio 31 dalyje (žr. GPMĮ 2 straipsnio 31 dalies komentarą) nurodytos veiklos, bet ir individualios įmonės savininko iš individualios įmonės, ūkinės bendrijos tikrojo nario iš ūkinės bendrijos ar mažosios bendrijos nario iš mažosios bendrijos gauta suma, neviršijanti sumos, nuo kurios pagal Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo nuostatas skaičiuojamos ir mokamos įmonės savininko, ūkinės bendrijos tikrojo nario ar mažosios bendrijos nario valstybinio socialinio draudimo įmokos (išsamiau – žr. GPMĮ 2 straipsnio 34 dalies komentarą). Atsižvelgus į tai, MNPD yra taikomas ir individualios įmonės savininkui, ūkinės bendrijos tikrajam nariui ir mažosios bendrijos nariui, atitinkamą iš individualios įmonės, ūkinės bendrijos ar mažosios bendrijos gautos išmokos sumą priskyrusiam su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais pajamoms.

4. Nors MNPD yra atimamas tik iš pajamų, susijusių su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais, tačiau, apskaičiuojant gyventojui taikytiną MNPD, atsižvelgiama ne tik į

šios rūšies pajamas, bet ir į visas kitas metines apmokestinamąsias pajamas (GMP), išskyrus išimtis, nurodytas šio straipsnio 7 dalyje.

5. Kai gyventojų 2023 m. mokestinio laikotarpio pajamos (GMP) neviršija dvylikos minimalios mėnesinės algos (toliau – MMA), galiojusios einamųjų kalendorinių metų sausio 1 dieną, dydžių sumos, tai MNPD yra 7 500 eurų. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. spalio 7 d. nutarimu Nr. 1014 „Dėl 2023 metais taikomo minimaliojo darbo užmokesčio“ patvirtinta minimali mėnesinė alga – 840 Eur. Vadinasi, 7 500 eurų MNPD taikomas gyventojams, kurių 2023 m. metinės su darbo santykiais susijusios pajamos (GMP) neviršija 10 080 eurų (840 Eur x 12 mėn.) sumos.

6. Kai gyventojų metinės pajamos yra didesnės nei dvylika MMA, galiojusios einamųjų kalendorinių metų sausio 1 dieną, dydžių, tai MNPD yra kintamas dydis, apskaičiuojamas vadovaujantis principu, kad didėjant metinėms pajamoms, taikomas vis mažesnis MNPD, o pasiekus tam tikrą lygį, visai netaikomas.

Gyventojas, nors ir turintis teisę į NPD, gali atsisakyti NPD ar jo dalies taikymo mokestiniu laikotarpiu (žr. 5 dalies komentarą).

7. Gyventojams, kurių 2023 m. ar vėlesnio mokestinio laikotarpio metinės pajamos (GMP) yra didesnės nei 12 MMA dydžių suma (2023 m. — 10 080 eurų), metinis NPD apskaičiuojamas pagal vieną iš dviejų formulių, atsižvelgiant į tai, ar metinės pajamos viršija (neviršija) 23 112 eurų sumą.

8. Gyventojams, kurių 2023 m. gautos metinės pajamos (GMP) yra didesnės nei 12 MMA (10 080 Eur), tačiau ne didesnės nei 23 112 eurų, MNPD apskaičiuojamas pagal šią formulę:

$$\text{MNPD} = 7\,500 - 0,42 \times (\text{GMP} - 10\,080 \text{ Eur (12 MMA, galiojusios 2023-01-01, dydžių)}).$$

Pavyzdžiai

1. Gyventojui, kurio 2023 m. metinės pajamos (pvz., darbo užmokestis su priedais, ligos išmoka, autorinis atlyginimas) yra 18 000 Eur, taikytinas MNPD (4 173,60 Eur) pagal šią formulę apskaičiuojamas taip:

$$18\,000 - 10\,080 = 7\,920;$$

$$7\,920 \times 0,42 = 3\,326,40;$$

$$7\,500 - 3\,326,40 = 4\,173,60 \text{ Eur.}$$

9. Gyventojams, kurių 2023 m. ar vėlesnio mokestinio laikotarpio metinės pajamos (GMP) yra didesnės nei 23 112 eurų, MNPD apskaičiuojamas pagal šią formulę:

$$\text{MNPD} = 4\,800 - 0,18 \times (\text{GMP} - 7\,704 \text{ Eur (12 x 642)}).$$

Pavyzdžiai

1. Gyventojui, kurio 2023 m. metinės pajamos yra 23 500 Eur (18 000 Eur – pajamos iš darbo santykių; 5 500 Eur – pajamos iš individualios veiklos (atėmus leidžiamus atskaitymus)), taikytinas MNPD (1 956,72 Eur) pagal šią formulę apskaičiuojamas taip:

$$23\,500 - 7\,704 = 15\,796;$$

$$15\,796 \times 0,18 = 2\,843,28;$$

$$4\,800 - 2\,843,28 = 1\,956,72 \text{ Eur.}$$

Išmokant 2023 m. sausio-gruodžio mėn. darbo užmokestį (1 500 Eur), buvo pritaikyta po 347,80 Eur (625 – 0,42 x (1 500 – 840)) mėnesio NPD (mėnesio NPD apskaičiavimo paaiškinimai pateikti šio straipsnio 2 dalies komentare), per metus pritaikyta 4 173,60 Eur (347,80 x 12).

Apskaičiuotas MNPD yra 2 216,88 Eur (4 173,60 – 1 956,72) mažesnis už darbdavio pritaikytą, todėl gyventojui atsiranda pareiga deklaruoti metines pajamas ir pateiktoje pajamų mokesčio deklaracijoje nuo šios sumos, taikant 20 proc. pajamų mokesčio tarifą, sumokėti 443,38 Eur (2 216,88 Eur x 20 : 100) apskaičiuotą pajamų mokesčio sumą. Be to, gyventojas turės sumokėti pajamų mokesčių nuo individualios veiklos pajamų.

Tam, kad mokestiniam laikotarpiui pasibaigus, dėl sumažėjusio MNPD nesusidarytų mokėtina pajamų mokesčio suma, gyventojas gali pateikti darbdaviui prašymą netaikyti mėnesio NPD.

10. Kai gyventojas 2023 m. ar vėlesnio mokestinio laikotarpio metinės apmokestinamosios pajamos yra 34 370,67 eurų ar didesnės, MNPD netaikomas.

Pavyzdžiai

1. Gyventojas 2023 m. su darbo santykiais susijusios pajamos – 35 100 Eur. MNPD netaikomas, nes jis yra lygus 0:
 $35\,100 - 7\,704; 27\,396 \times 0,18; 4\,800 - 4\,931,28 = -131,28$ Eur (neigiama suma laikoma 0).

11. Darbdavio ir darbuotojo susitarimu, mokestiniu laikotarpiu NPD gali būti perskaičiuojamas, kai pritaikytas per didelis ar per mažas NPD, o perskaičiuotas mokėtinas pajamų mokestis sumokamas į biudžetą arba grąžinamas iki to mokestinio laikotarpio, kurio NPD taikomas, pabaigos.

12. Darbo užmokesčio gavimo vietoje neperskaičiuotas pajamų mokestis perskaičiuojamas pagal gyventojas pateiktą metinę pajamų mokesčio deklaraciją, kurioje apskaičiuota permokėta mokesčio suma grąžinama į kredito įstaigoje turimą gyventojas sąskaitą arba įskaitoma mokestinei nepriemokai padengti. Metinėje pajamų mokesčio deklaracijoje dėl sumažėjusio MNPD apskaičiuota mokėtina pajamų mokesčio suma turi būti sumokėta iki kito mokestinio laikotarpio gegužės 1 dienos.

13. Šio straipsnio 6 dalyje nurodytiems riboto darbingumo asmenims nustatyti kitokie NPD, taikomi neatsižvelgiant į gautų metinių pajamų sumas (žr. šio straipsnio 6 dalies komentarą).

2. Jeigu šio straipsnio 6 dalyje nenustatyta kitaip, NPD mokestiniu laikotarpiu taikomas tokia tvarka:

1) gyventojui, kurio su darbo santykiais arba jų esmę atitinkančiais santykiais susijusios pajamos per mėnesį neviršija minimaliosios mėnesinės algos, galiojusios einamųjų kalendorinių metų sausio 1 dieną, vieno dydžio, taikomas mėnesio NPD yra 625 eurų;

2) gyventojui, kurio su darbo santykiais arba jų esmę atitinkančiais santykiais susijusios pajamos per mėnesį viršija minimaliosios mėnesinės algos, galiojusios einamųjų kalendorinių metų sausio 1 dieną, vieną dydį, tačiau neviršija 1 926 eurų, taikytinas mėnesio NPD apskaičiuojamas pagal šią formulę:

Gyventojui taikytinas mėnesio NPD = 625 – 0,42 × (gyventojas mėnesio su darbo santykiais arba jų esmę atitinkančiais santykiais susijusios pajamos – minimaliosios mėnesinės algos, galiojusios einamųjų kalendorinių metų sausio 1 dieną, vienas dydis);

3) gyventojui, kurio su darbo santykiais arba jų esmę atitinkančiais santykiais susijusios pajamos per mėnesį viršija 1 926 eurus, taikytinas mėnesio NPD apskaičiuojamas pagal šią formulę:

Gyventojui taikytinas mėnesio NPD = 400 – 0,18 × (gyventojas mėnesio su darbo santykiais arba jų esmę atitinkančiais santykiais susijusios pajamos – 642).

(Pakeista pagal Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo Nr. IX-1007 20 straipsnio pakeitimo įstatymą (2022 m. lapkričio 22 d. įstatymas Nr. XIV-1550; taikoma nuo 2023 m. sausio 1 d.).

Komentaras

1. Pagal Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 20 straipsnio pakeitimo įstatymą (2022 m. lapkričio 22 d. įstatymas Nr. XIV-1550) gyventojams, kurių mėnesio su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusios pajamos yra ne didesnės nei minimalios mėnesinės algos (MMA), galiojusios einamųjų kalendorinių metų sausio 1 dieną, vienas dydis, nuo 540 Eur buvo padidintas 85 Eur iki 625 Eur. 2023 m. sausio 1 d. galiojanti MMA yra 840 Eur, vadinasi, 625 Eur NPD taikytinas tiems gyventojams, kurių 2023 m. mėnesio su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusios pajamos nėra didesnės nei 840 Eur.

2. Kai gyventojų mėnesio su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusios pajamos yra didesnės nei MMA, galiojusios einamųjų kalendorinių metų sausio 1 dieną, vienas dydis, tai mėnesio NPD yra kintamas dydis, apskaičiuojamas pagal formulę, vadovaujantis principu, kad didėjant pajamoms, taikomas vis mažesnis NPD, o pasiekus tam tikrą lygį, iš viso nebetaikomas.

3. Pagal komentuojamo straipsnio 2 dalies nuostatas mėnesio NPD apskaičiuojamas pagal vieną iš dviejų formulių, atsižvelgiant į tai, ar šios pajamos neviršija (viršija) 1 926 eurų sumos.

4. Gyventojams, kurių mėnesio su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusios pajamos yra didesnės nei 840 eurų, tačiau ne didesnės nei 1 926 eurų, nuo 2023 m. sausio 1 d. išmokamam darbo užmokesčiui taikomas mėnesio NPD apskaičiuojamas pagal šią formulę:

Mėnesio NPD = 625 Eur – 0,42 × (mėnesio su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusios pajamos – 840 Eur (MMA, galiojusios 2023-01-01, 1 dydis)).

Pavyzdžiai

1. Gyventojas 2023 m. vasario mėnesį gavo 1 000 Eur darbo užmokesčių su priedu (neatėmus sveikatos draudimo įmokų, socialinio draudimo įmokų, pajamų mokesčio) už 2023 m. sausio mėnesį. Taikytinas mėnesio NPD apskaičiuojamas taip:

$$1\ 000 - 840 \text{ (MMA, galiojusios 2023-01-01, 1 dydis)} = 160 \text{ Eur;}$$

$$160 \times 0,42 \text{ (koeficientas)} = 67,20 \text{ Eur;}$$

$$625 - 67,20 = 557,80 \text{ Eur.}$$

Vadinasi, šiam gyventojui taikomas 557,80 Eur NPD.

2. Gyventojas 2023 m. kovo mėn. iš darbdavio gavo 1 200 Eur darbo užmokesčių ir 60 Eur ligos išmoką už pirmąsias dvi ligos dienas, iš viso 1 260 Eur. Jam taikytinas mėnesio NPD apskaičiuojamas taip:

$$1\ 260 - 840 \text{ (MMA, galiojusios 2023-01-01, 1 dydis)} = 420 \text{ Eur;}$$

$$420 \times 0,42 \text{ (koeficientas)} = 176,40 \text{ Eur;}$$

$$625 - 176,40 = 448,60 \text{ Eur.}$$

Atsižvelgiant į tai, kad 2023 m. darbo užmokesčiui (išskyrus apskaičiuotą 2018 m. ar ankstesniais mokestiniais laikotarpiais) taikomas 20 proc. pajamų mokesčio tarifas, o ligos išmokai – 15 proc., 448,60 Eur mėnesio NPD darbo užmokesčiui ir ligos pašalpai taikomas proporcingai.

Apskaičiuojama:

– kokią dalį (procentais) tarp visų kovo mėnesio su darbo santykiais susijusių pajamų sudaro ligos išmoka:

$$60 \times 100 : 1260 = 4,7619 \text{ proc.};$$

$$\text{– kokia NPD suma tenka ligos išmokai: } 21,36 \text{ Eur (448,60 Eur} \times 4,7619 : 100)$$

$$\text{– kokia NPD suma tenka darbo užmokesčiui: } 427,24 \text{ Eur (448,60 – 21,36).}$$

Iš ligos išmokos (apmokestinamos 15 proc. pajamų mokesčiu) atimama 21,36 Eur NPD suma, iš darbo užmokesčio sumos (apmokestinamos 20 proc. pajamų mokesčiu) – 427,24 Eur NPD suma.

5. Gyventojams, kurių su darbo santykiais arba jų esmę atitinkančiais santykiais susijusios pajamos per mėnesį viršija 1 926 eurus (2022 m. — 1 704 Eur), taikytinas mėnesio NPD apskaičiuojamas pagal tą pačią iki 2022 m. gruodžio 31 d. galiojusią NPD formulę:

Mėnesio NPD = 400 – 0,18 × (mėnesio su darbo santykiais arba jų esmę atitinkančiais santykiais susijusios pajamos – 642).

Pavyzdžiai

1. Gyventojas 2023 m. vasario mėnesį gavo 2 200 Eur su darbo santykiais susijusių pajamų (neatėmus sveikatos draudimo įmokų, socialinio draudimo įmokų, pajamų mokesčio). Taikytinas mėnesio NPD apskaičiuojamas taip:

$$2\,200 - 642 = 1\,558;$$

$$1\,558 \times 0,18 \text{ (koeficientas)} = 280,44;$$

$$400 - 280,44 = 119,56 \text{ Eur.}$$

6. Gyventojams kurių su darbo santykiais arba jų esmę atitinkančiais santykiais susijusios pajamos (įskaitant ligos, motinystės, tėvystės ir ilgalaikio darbo išmokas) per mėnesį viršija 1 926 eurus, gavusiems ligos, motinystės, tėvystės ir ilgalaikio darbo išmokų arba 2018 m. apskaičiuotų su darbo santykiais arba jų esmę atitinkančiais santykiais susijusių pajamų, išmokėtų 2019 m. ar vėlesniu mokestiniu laikotarpiu, mėnesio NPD taikomas proporcingai.

7. Gyventojams, kurių su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusios pajamos yra 2 864,22 Eur per mėnesį ir didesnės, 2023 m. ir vėlesniais mokestiniais laikotarpiais mėnesio NPD netaikomas, nes pagal NPD formulę jis (suapvalintas) yra lygus nuliui: $2\,864,22 - 642; 2\,222,22 \times 0,18; 400 - 400 = 0$.

8. Šio straipsnio 6 dalyje nurodytiems riboto darbingumo asmenims nustatyti didesni mėnesio NPD yra taikomi, neatsižvelgiant į jų gaunamų mėnesio su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusių pajamų sumas (žr. šio straipsnio 6 dalies komentarą).

3. Jeigu pagal šio straipsnio 1 ar 2 dalyje nustatytą formulę apskaičiuotas NPD yra neigiamas, laikoma, kad jis lygus 0.

(Pakeista pagal Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo Nr. IX-1007 2, 6, 16, 17, 18, 18¹, 19, 20, 22, 24, 27, 29, 33, 34 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 18² straipsniu įstatymą (2017 m. gruodžio 7 d. įstatymas Nr. XIII-841). Taikoma apskaičiuojant ir deklaruojant 2018 m. ir vėlesnio mokestinio laikotarpio pajamas).

Komentaras

1. Kai pagal šio straipsnio 1 dalies 3 punkte pateiktą formulę apskaičiuojamas neigiamas MNPD arba kai pagal šio straipsnio 2 dalies 3 punkte pateiktą formulę apskaičiuojamas neigiamas mėnesio NPD, tai laikoma, kad MNPD ar mėnesio NPD yra lygus nuliui. Tokiais atvejais nei mėnesio NPD, nei MNPD gyventojui netaikomas.

Pavyzdžiai

1. Gyventojas 2023 m. sausio mėn. gavo 2 920 Eur darbo užmokestį (su priedais ir priemokomis).

Gyventojas mėnesio su darbo santykiais susijusios pajamos yra didesnės nei 1 926 Eur, todėl mėnesio NPD apskaičiuojamas pagal šio straipsnio 2 dalies 3 punkte pateiktą mėnesio NPD formulę:

$$2\,920 - 642 = 2\,278;$$

$$2\,278 \times 0,18 \text{ (koeficientas)} = 410,04;$$

$$400 - 410,04 = 0 \text{ (-10,04).}$$

Neigiama suma laikoma nuliui, todėl 2023 m. sausio mėnesį NPD netaikomas.

2. Gyventojas 2023 m. metinės pajamos – 35 000 Eur.

Kadangi gyventojas metinės pajamos yra didesnės nei 23 112 eurų, MNPD apskaičiuojamas pagal šio straipsnio 1 dalies 3 punkte pateiktą formulę:

$$35\,000 - 7\,704 = 27\,296;$$

$$27\,296 \times 0,18 \text{ (koeficientas)} = 4\,913,28;$$

$$4\,800 - 4\,913,28 = 0 \text{ (-113,28).}$$

Neigiama suma laikoma nuliui, todėl MNPD netaikomas.

5. Gyventojas turi teisę mokestiniu laikotarpiu atsisakyti NPD ar jo dalies taikymo netuo atveju, kai jis pagal šio straipsnio 2 ar 6 dalį jam gali būti pritaikytas.

(Pakeista pagal Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo Nr. IX-1007 2, 6, 16, 17, 18, 18¹, 19, 20, 22, 24, 27, 29, 33, 34 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 18²straipsniu įstatymą (2017 m. gruodžio 7 d. įstatymas Nr. XIII-841). Taikoma apskaičiuojant ir deklaruojant 2018 m. ir vėlesnio mokestinio laikotarpio pajamas).

Komentaras

1. Gyventojas gali pateikti prašymą darbdaviui, kad darbdavys netaikytų jam priklausančio NPD. Pavyzdžiui, kai mokestiniu laikotarpiu NPD yra taikomas, o gyventojui yra žinoma, kad jam priklausantis MNPD dėl kitų (nurodytų šio straipsnio 7 dalyje) apmokestinamųjų pajamų gavimo bus mažesnis už darbdavio pritaikytą NPD sumą, jis gali pateikti prašymą NPD netaikyti visą mokestinį laikotarpį arba tik tam tikrais mokestinio laikotarpio mėnesiais. Jeigu gyventojui mokestiniu laikotarpiu pritaikyta NPD suma bus mažesnė už jam priklausančią MNPD, tai prisitaikyti visą MNPD ir susigrąžinti pajamų mokestį jis galės, pateikęs metinę pajamų mokesčio deklaraciją.

2. Nuo 2009 m. kovo 5 d. įsigaliojusioje GPMĮ 20 straipsnio 5 dalies redakcijoje, kuri taikoma apskaičiuojant ir deklaruojant viso 2009 metų ir vėlesnių mokestinių laikotarpių pajamas, numatyta, kad darbuotojo prašymu gali būti netaikomas visas pagal mėnesio formulę apskaičiuotas NPD arba tik jo dalis (t. y. gali būti taikoma tik dalis apskaičiuoto NPD). Dėl sumažėjusio MNPD sumokėti pajamų mokestį nereikės, jeigu gyventojas, gaunantis pajamas iš kelių darbdavių ar kintamo dydžio pajamas, ar papildomas vienkartinės pajamas, pateiks darbdaviui prašymą netaikyti NPD.

Pavyzdžiai

1. Dviejose įmonėse dirbančiam gyventojui ir vienoje iš jų gaunančiam 1 000 Eur darbo užmokestį, o kitoje – 950 Eur, NPD 2023 m. mokestiniu laikotarpiu galėtų būti taikomas vienoje iš jų, pavyzdžiui, išmokančioje 1 000 Eur darbo užmokestį. Įvertinus visas metines pajamas — 23 400 Eur (1 950 x 12), MNPD bus apskaičiuojamas ne pagal šio straipsnio 1 dalies 2 punkte pateiktą formulę, taikomą gyventojui, kurio metinės apmokestinamosios pajamos (GMP) neviršija 23 112 Eur, o pagal šio straipsnio 1 dalies 3 punkte pateiktą formulę ir sudarys ne 6 693,60 Eur (jei kiekvieną mėnesį būtų taikomas 557,80 Eur (1 000 – 840; 160 x 0,42; 625 – 67,20) NPD), o 1 974,72 Eur (23 400 – 7 704; 15 696 x 0,18; 4 800 – 2 825,28). Tam, kad pasibaigus 2023 m., neatsirastų pareiga perskaiciuoti MNPD ir sumokėti pajamų mokestį nuo 4 718,88 Eur (6 693,60 – 1 974,72) neapmokestintos pajamų sumos, gyventojas gali pateikti abiem darbdaviams prašymą netaikyti NPD. Mokestiniam laikotarpiui pasibaigus, MNPD prisitaikyti ir pajamų mokestį susigrąžinti jis galės, pateikdamas 2023 m. mokestinio laikotarpio metinę pajamų mokesčio deklaraciją.

2. Dviejose įmonėse dirbančiam gyventojui ir kiekvienoje gaunančiam po 650 Eur darbo užmokestį, 625 Eur NPD 2023 m. mokestiniu laikotarpiu galėtų būti taikomas vienoje iš jų. Įvertinęs visas metines pajamas (15 600 Eur), gyventojas apskaičiuoja, kad jam priklausantis MNPD bus 5 181,60 Eur (15 600 – 10 080; 5 520 x 0,42; 7 500 – 2 318,40) ir mėnesio NPD 431,80 Eur (1 300 – 840; 460 x 0,42; 625 – 193,20). Gyventojui dėl NPD taikymo neatsiras prievolė deklaruoti metines pajamas ir papildomai sumokėti pajamų mokestį, jeigu jis pateiks prašymą vienam darbdaviui mokestiniu laikotarpiu taikyti ne 625 Eur, o 431,80 Eur NPD.

3. Pagal šio straipsnio 6 dalį, teisę į didesnę NPD turintis riboto darbingumo asmuo taip pat gali darbdaviui pateikti prašymą netaikyti NPD arba taikyti mažesnę, pavyzdžiui, apskaičiuotą pagal NPD formulę. Visą priklausantį MNPD jis prisitaikyti galės, pateikdamas mokestinio laikotarpio metinę pajamų mokesčio deklaraciją.

6. Asmenims, kuriems nustatytas 0–25 procentų darbingumo lygis, arba senatvės pensijos amžių sukakusiems asmenims, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka yra nustatytas didelių specialiųjų poreikių lygis, arba asmenims, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka yra nustatytas sunkus neįgalumo lygis, taikomas mėnesio NPD yra 1 005 eurų. Asmenims, kuriems nustatytas 30–55 procentų darbingumo lygis, arba senatvės pensijos amžių sukakusiems asmenims, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka yra nustatytas vidutinių ar nedidelių specialiųjų poreikių lygis, arba asmenims, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka yra nustatytas vidutinis ar lengvas neįgalumo lygis, taikomas mėnesio NPD yra 935 eurų. Atsiradus arba pasibaigus teisei į šioje dalyje nurodytą mėnesio NPD, šis dydis pradedamas arba nustojamas taikyti nuo kitą, negu atsirado arba pasibaigė teisė į jį, mėnesį gautų pajamų. Šioje dalyje nurodytiems gyventojams taikytina MNPD suma yra lygi jiems pagal šios dalies nuostatas atitinkamais mokestinio laikotarpio mėnesiais taikytinų NPD sumai, pridėjus pagal šio straipsnio 1 dalį šiems gyventojams apskaičiuotą MNPD dalį, proporcingą mokestinio laikotarpio mėnesių, kuriais jie neturėjo teisės į NPD pagal šios dalies nuostatas, skaičiui.

(Pakeista pagal Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo Nr. IX-1007 20 straipsnio pakeitimo įstatymą (2022 m. lapkričio 22 d. įstatymas Nr. XIV-1550; taikoma nuo 2023 m. sausio 1 d.).

Komentaras

1. Per mokestinį laikotarpį didesnis NPD taikomas nurodytus kriterijus atitinkantiems nuolatiniais Lietuvos gyventojams, jeigu jie gauna su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusių pajamų. Teisė į didesnę NPD turi būti pagrįsta atitinkamais dokumentais: neįgalumo lygio, asmens darbingumo lygio, darbingumo lygio dėl nelaimingo atsitikimo darbe ar profesinės ligos pažymomis ir pan.

2. Komentare vartojamos sąvokos yra apibrėžtos Lietuvos Respublikos neįgalųjų socialinės integracijos įstatyme.

3. Asmenims, kuriems buvo nustatytas invalidumas neterminuotai, darbingumo lygis privalomai nenustatomas. Šių asmenų turima invalidumo grupė buvo prilyginta darbingumo lygiui.

Asmenims, kuriems buvo nustatytas terminuotas invalidumas, darbingumo lygis nustatytas pasibaigus nustatytam invalidumo terminui. Nuo 2007 m. liepos 1 d. jiems darbingumo lygis nustatomas privalomai.

Neįgalumo lygis nustatomas asmenims iki 18 metų, išskyrus asmenis, kurie yra (buvo) draudžiami valstybiniu socialiniu draudimu.

4. Gyventojams, kuriems nustatytas 0-25 procentų darbingumo lygis, ar senatvės pensijos amžių sukakusiems gyventojams, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka yra nustatytas didelių specialiųjų poreikių lygis, ar gyventojams, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka yra nustatytas sunkus neįgalumo lygis, yra 1 005 Eur. Tokiems gyventojams, teisė į didesnę NPD turėjusiems visą 2023 m. ar vėlesnį mokestinį laikotarpį, taikytinas MNPD yra 12 060 eurų (1 005 Eur x 12 mėn.), neatsižvelgiant į metinių apmokestinamųjų pajamų sumą (GMP).

5. Gyventojams, kuriems nustatytas 30 – 55 procentų darbingumo lygis, ar senatvės pensijos amžių sukakusiems gyventojams, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka yra nustatytas vidutinių ar nedidelių specialiųjų poreikių lygis, ar gyventojams, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka yra nustatytas vidutinis ar lengvas neįgalumo lygis, taikytinas 935 eurų mėnesio NPD. Tokiems gyventojams, teisė į didesnę NPD turėjusiems visą 2023 m. ar vėlesnį mokestinį laikotarpį, taikytinas MNPD yra 11 220 eurų (935 Eur x 12 mėn.), neatsižvelgiant į metinių apmokestinamųjų pajamų sumą (GMP).

6. Atsiradus arba pasibaigus teisei gyventojui taikyti didesnę NPD, šis dydis pradedamas arba nustojamas taikyti nuo kitą mėnesį nei atsirado arba pasibaigė teisė į jį taikyti gyventojui gautų

pajamų. Tokiais atvejais nuolatinis Lietuvos gyventojas privalo pateikti patikslintą prašymą ar kitaip patikslinti anksčiau pateiktojo prašymo duomenis.

Pavyzdžiai

1. 2023 m. kovo mėnesį darbuotojui buvo nustatytas 0-25 procentų darbingumo lygis. Darbuotojo mėnesio darbo užmokestis yra 1 100 Eur. Darbdavys didesnę NPD (1 005 Eur) pradėjo taikyti nuo balandžio mėnesio, išmokėdamas darbo užmokestį už kovą (kai praėjusio pastarojo mėnesio darbo užmokestis mokamas kitą mėnesį) ar už balandžio mėnesį (kai darbo užmokestis ar jo dalis yra išmokamas tą patį mėnesį).

2. 2023 m. kovo mėnesį darbuotojui buvo nustatytas 30-55 procentų darbingumo lygis. Prašymas taikyti 935 Eur NPD ir atitinkami dokumentai įmonėje pateikti kovo mėnesį. Darbuotojo mėnesio darbo užmokestis yra 1 000 Eur. Balandžio mėnesį įmonėje buvo išmokėtas darbo užmokestis tik už tų metų vasario mėnesį. Darbuotojui 935 Eur NPD gali būti taikomas jau balandžio mėnesį. Jeigu darbdavys, balandžio mėnesį šiam darbuotojui pritaikęs didesnę NPD, visų 2023 m. mėnesių darbo užmokestį, pradedant balandžio mėnesiu, išmokėtų dar 2023 metais, tai, balandžio ir paskesniais mėnesiais taikant 935 Eur, didesni NPD būtų pritaikyti 11 kartų. Pagal komentuojamo straipsnio dalį, didesni (935 Eur) NPD per 2023 m. mokestinį laikotarpį turi būti pritaikyti ne daugiau kaip 9 kartus (t. y. 9 mėnesių NPD, pvz., kovo – lapkričio mėnesių ar balandžio – gruodžio mėnesių darbo užmokesčiui, išmokėtam 2023 m.), o sausio – kovo mėn. taikytini NPD apskaičiuoti šio straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka.

7. Pažymėtina, kad už didesnio NPD taikymo pagrįstumą yra atsakingas prašymą jį taikyti pateikęs gyventojas, todėl, mokestiniu laikotarpiu pritaikius per didelį MNPD, pareiga iki kitų metų gegužės 1 dienos pateikti pajamų mokesčio deklaraciją ir sumokėti pajamų mokesčio skirtumą tarp deklaracijoje apskaičiuotos pajamų mokesčio sumos ir mokestiniu laikotarpiu sumokėtos (išskaičiuotos) pajamų mokesčio sumos tenka gyventojui.

Darbdavio ir darbuotojo susitarimu, mokėtinas pajamų mokestis nuo per didelio pritaikyto NPD gali būti perskaičiuojamas įmonėje ir sumokamas į biudžetą iki to mokestinio laikotarpio, kurio NPD taikomas, pabaigos.

8. Gyventojui, kuriam 0–25 ar 30–55 procentų darbingumo lygis, arba senatvės pensijos amžių sukakusiam gyventojui, kuriam teisės aktų nustatyta tvarka didelių, vidutinių ar nedidelių specialiųjų poreikių lygis, ar gyventojui, kuriam sunkus, vidutinis ar lengvas neįgalumo lygis buvo nustatytas per atitinkamą mokestinį laikotarpį, tą mokestinį laikotarpį taikytinas MNPD apskaičiuojamas taip:

1) įvertinus šio straipsnio 7 dalyje nurodytas gyventojų metines pajamas, pagal metinio NPD formulę apskaičiuojamas MNPD,

2) apskaičiuota MNPD suma dalijama iš 12 (mokestinio laikotarpio mėnesių skaičiaus) ir dauginama iš tų mėnesių skaičiaus, kuriais gyventojas neturėjo teisės į didesnę (1 005 ar 935 Eur) NPD,

3) mokestinio laikotarpio mėnesių, kuriais gyventojas turėjo teisę į didesnę NPD, skaičius padauginamas iš atitinkamos (1 005 ar 935 Eur) sumos, prie kurios pridedama MNPD dalies suma, apskaičiuota pateikiamo 1 pavyzdžio 2 punkte.

Pavyzdžiai

1. Gyventojui 30–55 proc. darbingumo lygis nustatytas 2023 m. kovo mėnesį, 935 Eur NPD įmonėje pradėtas taikyti balandžio mėnesį. MNPD dalies (atitinkančios sausio–kovo mėn. taikytinus NPD), suma priklausys ne tik nuo tais mėnesiais gautų su darbo santykiais susijusių pajamų, bet ir nuo visų kitų per 2023 m. mokestinį laikotarpį gautų pajamų, priskiriamų apmokestinamosioms pajamoms, išskyrus šio straipsnio 7 dalyje nurodytas išimtis.

Gyventojas 2023 m. gavo 13 000 Eur darbo užmokestį (neatėmus išskaičiuotų mokesčių) ir 5 000 apmokestinamųjų pajamų už parduotus vertybinius popierius, iš viso 18 000 Eur. Jam taikytinas MNPD apskaičiuojamas taip:

1) kadangi metinės pajamos neviršija 23 112 eurų, MNPD apskaičiuojamas pagal šio straipsnio 1 dalies 2 punkte pateiktą formulę:

$$18\,000 - 10\,080 = 7\,920;$$

$$7\,920 \times 0,42 = 3\,326,40;$$

$$7\,500 - 3\,326,40 = 4\,173,60 \text{ Eur};$$

2) apskaičiuojama MNPD dalis, tenkanti sausio–kovo mėn. (mėnesiams, kuriais gyventojas neturėjo teisės į didesnę NPD):

$$4\,173,60 \times 3 : 12 = 1\,043,40 \text{ Eur};$$

3) apskaičiuojamas visas taikytinas MNPD:

$$1\,043,40 \text{ Eur} + 8\,415 \text{ Eur} (9 \text{ mėn.} \times 935 \text{ Eur}) = 9\,458,40 \text{ Eur.}$$

Visas MNPD yra 9 458,40 Eur.

8. Tais atvejais, kai su darbo santykiais arba jų esmę atitinkančiais santykiais susijusios pajamos gaunamos už laikotarpį, ilgesnį kaip vienas mokestinio laikotarpio mėnuo, su darbo santykiais arba jų esmę atitinkančiais santykiais susijusios pajamos apskaičiuojamos atskirai už kiekvieną mokestinio laikotarpio mėnesį, už kurį šios pajamos buvo apskaičiuotos išmokėti, taikant to mokestinio laikotarpio mėnesio NPD.

(Pakeista pagal Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo Nr. IX-1007 2, 6, 16, 17, 18, 18¹, 19, 20, 22, 24, 27, 29, 33, 34 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 18² straipsniu įstatymą (2017 m. gruodžio 7 d. įstatymas Nr. XIII-841). Taikoma apskaičiuojant ir deklaruojant 2018 m. ar vėlesnio mokestinio laikotarpio pajamas).

Komentaras

1. Ši nuostata taikoma tais atvejais, kai su darbo santykiais arba jų esmę atitinkančiais santykiais susijusios pajamos (toliau – darbo užmokestis) gaunamos už ilgesnį negu vienas mėnuo laikotarpį, nepriklausomai nuo to, ar darbo užmokestis išmokamas už keletą nuosekliai vienas paskui kitą einančių mėnesių, ar už keletą mėnesių, tarp kurių yra laiko tarpas (pvz., už 2023 m. sausį ir tų pačių metų liepą, atlyginimas išmokamas 2023 m. rugpjūčio mėnesį).

Pavyzdžiai

1. Darbuotojo mėnesio darbo užmokestis yra 950 Eur, jam buvo pritaikytas 578,80 Eur (950 – 840; 110 x 0,42; 625 – 46,20) NPD. Darbdavys apskaičiuotą 2023 m. sausio ir vasario mėnesių darbo užmokestį išmoka kartu su kovo mėnesio darbo užmokesčiu. Kadangi šios su darbo santykiais susijusios pajamos gaunamos už ilgesnį kaip vienas mėnuo laikotarpį, todėl kiekvienam mėnesiui tenkantis darbo užmokestis apmokestinamas atskirai, taikant šio straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka apskaičiuotą 2023 m. sausio, vasario, kovo mėnesių 578,80 Eur NPD.

2. 2023 m. gyventojų mėnesio darbo užmokestis yra 840 Eur, jam taikomas 625 Eur NPD. Jis 2019–2023 m. dirba toje pačioje įmonėje. Darbdavys apskaičiuotą 2022 m. vasario mėnesio darbo užmokestį išmoka 2023 m. sausio mėnesį, 2022 m. kovo mėnesio darbo užmokestį išmoka 2023 m. vasario mėnesį, 2022 m. balandžio, gegužės ir birželio mėnesių darbo užmokestį išmoka 2023 m. gegužės mėnesį, 2022 m. liepos mėnesio darbo užmokestį išmoka 2023 m. liepos mėnesį, 2022 m. rugpjūčio, rugsėjo ir spalio mėnesių darbo užmokestį išmoka 2023 m. rugpjūčio mėnesį, 2022 m. lapkričio, gruodžio darbo užmokestį išmoka 2023 m. rugsėjo mėnesį.

Kai darbdavys 2023 m. gyventojui išmoka darbo užmokestį už 2022 m. (arba ir už 2022 m., ir už 2023 m.), tai, išmokant darbo užmokestį už 2022 m., taikomas 2023 m. išmokėjimo mėnesio NPD, neatsižvelgiant į tai, už kiek praėjusio mokestinio laikotarpio mėnesių išmokamas darbo užmokestis, o išmokant darbo užmokestį už 2023 m., taikomas to mokestinio laikotarpio mėnesio, už kurį išmokamas darbo užmokestis, NPD, jeigu 2023 m. tų mėnesių NPD nebuvo pritaikyti išmokant 2022 m. darbo užmokestį.

2023 m. sausio mėnesį išmokant 2022 m. vasario mėnesio 840 Eur darbo užmokestį, taikomas 2023 m. sausio mėnesio NPD – 625 Eur.

2023 m. vasario mėnesį išmokant 2022 m. kovo mėnesio 840 Eur darbo užmokestį, taikomas 2023 m. vasario mėnesio NPD – 625 Eur.

2023 m. gegužės mėnesį išmokant 2022 m. balandžio, gegužės ir birželio mėnesių darbo užmokestį (2 520 Eur), taikomas tik 2023 m. gegužės mėnesio (išmokos išmokėjimo mėnesio) NPD – 61,96 Eur (2 520 – 642; $1\,878 \times 0,18$; $400 - 338,04$), nes praėjusio mokestinio laikotarpio mėnesių NPD kitą mokestinį laikotarpį negali būti taikomi.

2023 m. liepos mėnesį išmokant 2022 m. liepos mėnesio 840 Eur darbo užmokestį, taikomas 2023 m. liepos mėnesio NPD – 625 Eur.

2023 m. rugpjūčio mėnesį išmokant 2022 m. rugpjūčio, rugsėjo, spalio mėnesių darbo užmokestį (2 520 Eur), taikomas 2023 m. rugpjūčio mėnesio NPD – 61,96 Eur (2 520 – 642; $1\,878 \times 0,18$; $400 - 338,04$).

2023 m. rugsėjo mėnesį išmokant 2022 m. lapkričio bei gruodžio mėnesių darbo užmokestį (1 680 Eur), taikomas 2023 m. rugsėjo mėnesio NPD – 272,20 Eur ($1\,680 - 840$; $840 \times 0,42$; $625 - 352,80$).

3. Darbuotojui 2023 m. gruodžio 8 d. išmokama apskaičiuoto (1 400 Eur) darbo užmokesčio už lapkričio mėn. paskutinė dalis – 800 Eur. Gruodžio 30 d. taip pat išmokamas visas gruodžio mėn. darbo užmokestis (1 400 Eur) ir 700 Eur premija, iš viso 2 100 Eur.

Išmokant lapkričio mėn. darbo užmokestį, taikomas lapkričio mėn. NPD – 389,80 Eur ($1\,400 - 840$; $560 \times 0,42$; $625 - 235,20$) ir pajamų mokestis (20 proc.) išskaičiuojamas nuo 1 010,20 Eur ($1\,400 - 389,80$).

Išmokant gruodžio mėn. darbo užmokestį ir premiją (2 100 Eur), pagal šio straipsnio 2 dalies 3 punkte pateiktą formulę apskaičiuojamas NPD, numatytas didesnėms nei 1 926 Eur mėnesio su darbo santykiais susijusioms pajamoms. Taikomas NPD – 137,56 Eur ($2\,100 - 642$; $1\,458 \times 0,18$; $400 - 262,44$) ir pajamų mokestis (20 proc.) išskaičiuojamas nuo 1 962,44 Eur ($2\,100 - 137,56$) sumos.

2. Kai gyventojui 2019 m. ar vėlesniu mokestiniu laikotarpiu išmokamas ir už 2018 m. (ankstesnį) apskaičiuotas mokestinį laikotarpį darbo užmokestis, ir už einamųjų kalendorinių metų kurį nors mėnesį, tai, apskaičiuojant mėnesio NPD, į išmokos išmokėjimo mėnesio pajamas įskaičiuojama visa išmokėta suma. Kadangi 2018 m. ar ankstesniais mokestiniais laikotarpiais apskaičiuotam darbo užmokesčiui yra taikomas 15 procentų pajamų mokesčio tarifas, o apskaičiuotam 2019 m. – 20 ir (ar) 27 procentų, 2020 m. ir vėlesniu mokestiniu laikotarpiu – 20 ir (ar) 32 procentų, tai NPD 2018 m. (ankstesnį) mokestinį laikotarpį apskaičiuotam darbo užmokesčiui ir apskaičiuotam 2019 m. ar vėlesniu mokestiniu laikotarpiu, yra taikomas proporcingai.

Pavyzdžiai

1. 2023 m. sausio 31 d. darbuotojui išmokėtas 2023 m. sausio mėnesio darbo užmokestis – 1 000 Eur ir 2018 m. gruodžio mėnesio darbo užmokesčio dalis – 600 Eur (iš viso – 1 600 Eur).

Pagal šio straipsnio 2 d. 2 punkte pateiktą formulę, numatytą ne didesnėms nei 1 926 Eur mėnesio su darbo santykių susijusioms pajamoms, apskaičiuotas 2023 m. sausio mėn. NPD – 305,80 Eur ($1\,600 - 840$; $760 \times 0,42$; $625 - 319,20$). Apskaičiuojama, kokią bendros 1 600 darbo užmokesčio sumos dalį (procentais) sudaro 2018 m. gruodžio mėn. apskaičiuotas darbo užmokestis: 37,5 proc. ($600 \times 100 : 1600$).

2018 m. gruodžio mėnesio darbo užmokesčio daliai (600 Eur) taikoma 37,5 proc. NPD sumos – 114,68 Eur ($305,80 \times 37,5 : 100$), o 2023 m. sausio mėnesio darbo užmokesčiui – 191,12 Eur ($305,80 - 114,68$).

2. Gyventojas 2022 ir 2023 m. mėnesio darbo užmokestis yra 1 000 Eur.

Darbdavys apskaičiuotą 2022 m. lapkričio-gruodžio mėnesių (2 000 Eur) darbo užmokestį išmoka 2023 m. sausio mėnesį. Taip pat 2023 m. sausio mėnesį darbuotojui išmokamas 2023 m. sausio mėnesio darbo užmokestis, iš viso – 3 000 Eur ($2\,000 + 1\,000$).

Kai darbdavys einamaisiais kalendoriniais metais išmoka gyventojui darbo užmokestį ne tik už einamųjų metų mėnesį, bet ir už praėjusių metų atitinkamą laikotarpį, yra taikomas tik

išmokėjimo mėnesio NPD, neatsižvelgiant į tai, už kiek praėjusių metų mėnesių darbo užmokestis yra išmokamas.

Pagal išmokos išmokėjimo metu galiojančią didesnėms nei 1 926 Eur mėnesio su darbo santykiais susijusioms pajamoms mėnesio NPD formulę apskaičiuotas 2023 m. sausio mėnesio NPD yra lygus 0 ($3\,000 - 642; 2\,358 \times 0,18; 400 - 424 = 0 (-24)$).

3. 2023 m. liepos 31 d. gyventojas atleidžiamas iš darbo. 2023 m. rugsėjo mėnesį jam išmokamas 2 000 Eur darbo užmokestis už 2023 m. birželio–liepos mėnesius (mėnesio darbo užmokestis — 1 000 Eur). Atsižvelgiant į tai, kad gyventojas iki liepos 31 d. dirbo tik šioje įmonėje ir joje buvo pateikęs prašymą taikyti NPD, jam taikomi birželio ir liepos mėn. NPD, po 557,80 Eur ($1\,000 - 840; 160 \times 0,42; 625 - 67,20$).

4. 2023 m. lapkričio 4 d. gyventojas atleidžiamas iš pareigų. Darbdavys apskaičiuotą 2023 m. lapkričio darbo užmokestį išmoka 2023 m. gruodžio mėnesį.

Atsižvelgiant į tai, kad gyventojas nuo 2023 m. lapkričio 4 d. nebedirba įmonėje, jam NPD netaikomas.

5. 2023 m. gyventojas mėnesio darbo užmokestis yra 1 000 Eur. 2023 m. gegužės – birželio mėnesiais gyventojas yra neapmokamose atostogose.

Darbdavys apskaičiuotą 2023 m. kovo – balandžio darbo užmokestį išmoka 2023 m. rugsėjo mėnesį.

Kai darbdavys išmoka darbo užmokestį už laikotarpį, ilgesnį kaip vienas to mokestinio laikotarpio mėnuo, kiekvienam mėnesiui tenkantis darbo užmokestis apmokestinamas atskirai, taikant kiekvieno mėnesio NPD. Kovo ir balandžio mėnesių darbo užmokesčiui taikomas po 557,80 Eur NPD, apskaičiuotas pagal komentuojamo straipsnio 2 dalies 2 punkte nustatytą formulę ($1\,000 - 840; 160 \times 0,42; 625 - 67,20$).

3. Darbo užmokestis ir atlyginimas už atostogas, tenkantis mėnesiui, kurį prasideda atostogos, apmokestinami nuo bendros sumos, o kito mėnesio atlyginimas už atostogas, atėmus to mėnesio NPD, apmokestinamas atskirai. Pasibaigus atostogoms ir apskaičiavus darbo užmokestį už likusias to mėnesio darbo dienas, pajamų mokestis apskaičiuojamas nuo bendros to mėnesio darbo užmokesčio ir atostoginių sumos, atėmus anksčiau išskaičiuotą mokesčio sumą (žr. žemiau 1 pavyzdį). Kai atostogos įstatymų nustatyta tvarka trunka kelis kalendorinius mėnesius, kiekvieno mėnesio atlyginimo už atostogas suma apmokestinama atskirai. Per atostogų laikotarpį pasikeitus taikytinam NPD, pajamų mokestis perskaičiuojamas.

Pavyzdžiai

1. Darbuotojas atostogauja nuo 2023-01-20 iki 2023-02-10. Sausio mėnesio darbo užmokestis sudaro 600 Eur, atlyginimas už visas atostogas – 660 Eur: sausio mėnesio atlyginimas už atostogas 310 Eur, o vasario mėnesio atlyginimas už atostogas – 350 Eur.

Sausio mėn. 910 Eur ($600+310$) pajamų sumai taikomas 595,60 Eur ($910 - 840; 70 \times 0,42; 625 - 29,40$) NPD.

Pajamų mokestis apskaičiuojamas nuo sausio mėnesio pajamų:

$314,40 \text{ Eur } (910 - 595,60) \times 20 : 100 = 62,88 \text{ Eur.}$

Pajamų mokestis nuo vasario mėnesio atlyginimo už atostogas apskaičiuojamas atskirai:

$(350 \text{ Eur} - 350 \text{ Eur (NPD)}) \times 20 : 100 = 0 \text{ Eur.}$

Pasibaigus atostogoms, darbuotojas vasario mėnesį dar gauna 620 Eur darbo užmokestį, todėl pajamų mokestis už vasario mėnesį ir vasario mėnesio NPD perskaičiuojami nuo bendros to mėnesio darbo užmokesčio ir atostoginių sumos 970 ($350+620$) Eur :

NPD: 570,40 Eur ($970 - 840; 130 \times 0,42; 625 - 54,60$);

$970 - 570,40; 399,60 \times 20 : 100 = 79,92 \text{ Eur.}$

2. Darbuotojas atostogauja nuo 2023-01-17 iki 2023-02-04. Sausio mėnesio darbo užmokestis sudaro 600 Eur, atlyginimas už visas atostogas – 750 Eur: sausio mėnesio atlyginimas už atostogas 400 Eur, o vasario mėnesio atlyginimas už atostogas – 350 Eur.

Sausio mėn. 1 000 Eur (600 + 400) pajamų sumai taikomas 557,80 Eur (1 000 – 840; 160 x 0,42; 625 – 67,20) NPD.

Pajamų mokestis apskaičiuojamas nuo sausio mėnesio pajamų:

442,20 Eur (1 000 – 557,80) x 20 : 100 = 88,44 Eur.

Pajamų mokestis nuo vasario mėnesio atlyginimo už atostogas apskaičiuojamas atskirai:

0 (350 – 350) x 20 : 100 = 0 Eur.

Pasibaigus atostogoms, darbuotojas vasario mėnesį dar gauna 700 Eur darbo užmokestį, todėl pajamų mokestis už vasario mėnesį ir vasario mėnesio NPD perskaičiuojami nuo bendros to mėnesio darbo užmokesčio ir atostoginių sumos:

1050 Eur (350+700) – 536,80 Eur (NPD; 1 050 – 840; 210 x 0,42; 625 – 88,20) = 513,20 Eur;
513,20 x 20 : 100 = 102,64 Eur.

3. Darbuotojas atostogauja nuo 2023-01-17 iki 2023-02-04. Sausio mėnesio darbo užmokestis sudaro 1 100 Eur, atlyginimas už visas atostogas – 1 250 Eur: sausio mėnesio atlyginimas už atostogas – 950 Eur, o vasario mėnesio atlyginimas už atostogas – 300 Eur.

Sausio mėn. 2 050 Eur (1 100 + 950) pajamų sumai taikomas 146,56 Eur (2 050 – 642; 1 408 x 0,18; 400 – 253,44) NPD.

Pajamų mokestis apskaičiuojamas nuo sausio mėnesio pajamų:

2 050 – 146,56; 1 903,44 x 20 : 100 = 380,69 Eur.

Pajamų mokestis nuo vasario mėnesio atlyginimo už atostogas apskaičiuojamas atskirai:

0 (300 – 300) x 20 : 100 = 0 Eur.

Pasibaigus atostogoms, darbuotojas vasario mėnesį dar gauna 1 760 Eur darbo užmokestį, todėl pajamų mokestis už vasario mėnesį ir vasario mėnesio NPD perskaičiuojami nuo bendros to mėnesio darbo užmokesčio ir atostoginių sumos:

2 060 (300+1 760) – 144,76 Eur (NPD; 2 060 – 642; 1 418 x 0,18; 400 – 255,24) = 1 915,24 Eur;

1 915,24 x 20 : 100 = 383,05 Eur.

Tačiau, išmokant antrąją vasario mėn. darbo užmokesčio dalį, reikėtų perskaičiuoti vasario mėnesio NPD ir apmokestinti dar sausio mėn. išmokėtą 300 Eur pajamų sumą (atitinkančią pritaikytą NPD).

Tam, kad nereikėtų apmokestinti praėjusį mėnesį darbuotojams išmokėtų išmokų, pajamų mokestis gali būti apskaičiuojamas ir taip:

– vasario mėn. atlyginimas už atostogas (300 Eur), išmokėtas sausio mėn., apmokestinamas netaikant vasario mėn. NPD. Nuo visos atlyginimo už atostogas sumos išskaičiuojamas 60 Eur pajamų mokestis:

300 x 20 : 100 = 60 Eur;

– išmokant vasario mėn. darbo užmokesčio antrąją dalį (1 760 Eur), apskaičiuojamas visas vasario mėn. darbo užmokestis – 2 060 (300+1 760), taikomas vasario mėn. 144,76 Eur NPD, ir nuo antrosios darbo užmokesčio dalies apskaičiuojamas pajamų mokestis:

1 615,24 Eur (1 760 – 144,76) x 20 : 100 = 323,05 Eur.

Pažymėtina, jog su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais pajamų gavimo vietoje NPD turėtų būti taikomas nuosekliai, kad teisę į jį turintys darbuotojai juo galėtų pasinaudoti mokestiniam laikotarpiui dar nepasibaigus.

4. Gyventojai 2023 m. birželio mėnesį išmokama 1 800 Eur (3 mėn. x 600 Eur) motinystės išmoka už tris mėnesius liepos, rugpjūčio, rugsėjo mėnesius. Jai taikomas kiekvieno mėnesio 600 Eur NPD. Pajamų mokestis nuo liepos mėnesio 600 Eur motinystės išmokos, rugpjūčio mėnesio 600 Eur motinystės išmokos ir rugsėjo 600 Eur motinystės išmokos, pritaikius kiekvieno mėnesio 600 Eur NPD, neišskaičiuojamas.

9. Nenuolatiniam Lietuvos gyventojui NPD gali būti taikomas tik mokestiniam laikotarpiui pasibaigus, teikiant metinę pajamų mokesčio deklaraciją. NPD nenuolatiniam Lietuvos gyventojui taikomas atsižvelgiant į šio straipsnio 1, 3, 6 ir 7 dalių nuostatas.

(Pakeista pagal Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo Nr. IX-1007 2, 6, 16, 17, 18, 18¹, 19, 20, 22, 24, 27, 29, 33, 34 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 18² straipsniu įstatymą (2017 m. gruodžio 7 d. įstatymas Nr. XIII-841. Taikoma apskaičiuojant ir deklaruoiant 2018 m. ir vėlesnio mokestinio laikotarpio pajamas).

Komentaras

1. Nenuolatiniam Lietuvos gyventojui NPD mokestiniu laikotarpiu su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais pajamų gavimo vietoje netaikomas.

2. MNPD nenuolatiniam Lietuvos gyventojui gali būti pritaikomas mokestiniam laikotarpiui pasibaigus, jeigu jam šio straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka apskaičiuotas MNPD yra didesnis už nulį, arba jeigu jam yra taikytinas šio straipsnio 6 dalyje nustatytas didesnis NPD, kaip asmeniui, kuriam nustatytas 0–25 ar 30–55 procentų darbingumo lygis, arba kaip senatvės pensijos amžių sukakusiam asmeniui, kuriam teisės aktų nustatyta tvarka yra nustatytas nedidelių, vidutinių ar specialiųjų poreikių lygis, arba kaip asmeniui, kuriam teisės aktų nustatyta tvarka yra nustatytas vidutinis, lengvas ar sunkus neįgalumo lygis.

3. MNPD taikomas tik tokiam nenuolatiniam Lietuvos gyventojui, kuris su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais pajamų gavo iš šaltinio Lietuvoje. Šios pajamos yra mažinamos GPMĮ 20 straipsnyje nustatyta tvarka apskaičiuota MNPD suma. Pagal GPMĮ nenuolatinio Lietuvos gyventoją su darbo santykiais susijusių pajamų šaltinis laikomas esančiu Lietuvoje, jeigu toks gyventojas dirba Lietuvoje.

4. Nenuolatiniam Lietuvos gyventojui GPMĮ 20 straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka apskaičiuotas MNPD gali būti pritaikomas pagal pateiktą jo metinę pajamų mokesčio deklaraciją, kurioje turi būti deklaruojamos ne tik Lietuvoje, bet ir užsienio valstybėse gautos visos apmokestinamosios pajamos, nurodytos šio straipsnio 7 dalyje (žr. 7 dalies komentarą).

Nenuolatiniam Lietuvos gyventojui, kuriam pagal šio straipsnio 6 dalį yra taikytinas didesnis MNPD, šis dydis pritaikomas pagal jo pateiktą metinę pajamų mokesčio deklaraciją, kurioje turi būti deklaruojamos tik iš šaltinio Lietuvoje gautos su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusios pajamos.

5. Tam, kad nenuolatinis Lietuvos gyventojas, išskyrus turintį teisę į didesnę NPD šio straipsnio 6 dalyje nustatytais pagrindais, galėtų pasinaudoti teise į MNPD, jis mokesčių administratoriui kartu su deklaracija turėtų pateikti tos užsienio valstybės, kurios nuolatinis gyventojas yra, mokesčių administratoriaus patvirtintą dokumentą, pavyzdžiui, ten pateiktą mokesčio deklaraciją, apie jo per tą mokestinį laikotarpį, kurio deklaracija teikiama, gautas ir toje užsienio valstybėje apmokestintas pajamas.

Jeigu per mokestinį laikotarpį, kurio deklaracija teikiama, nenuolatinis Lietuvos gyventojas negavo pajamų, nuo kurių užsienio valstybėje buvo sumokėtas pajamų mokestis ar jam tapatus mokestis, prie deklaracijos jis turi pridėti užsienio valstybės mokesčių administratoriaus šį faktą patvirtinantį dokumentą.

Mokesčių administratoriaus prašymu, turi būti pateikiami ir vertėjo patvirtinti vertimai į lietuvių kalbą.

Iš šaltinio Lietuvoje gautas pajamas ir pajamų mokesčio sumokėjimą patvirtinančių dokumentų pateikti nebūtina. Jie pateikiami tik mokesčių administratoriaus prašymu.

6. Teisę į šio straipsnio 6 dalyje nustatytą didesnę NPD turintis nenuolatinis Lietuvos gyventojas turi pateikti tokią teisę (ribotą darbingumą, neįgalumą ar specialius poreikius) įrodančius dokumentus. Didesnis NPD, apskaičiuotas šio straipsnio 6 dalyje (žr. 20 straipsnio 6 dalies komentarą) nustatyta tvarka, nenuolatiniam Lietuvos gyventojui taikomas, jeigu atitinkamas riboto darbingumo, neįgalumo ar specialiųjų poreikių lygis buvo nustatytas tą mokestinį laikotarpį, kuriuo jis gavo su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusių pajamų iš šaltinio

Lietuvoje, arba iki to mokestinio laikotarpio pradžios. Nenuolatiniam Lietuvos gyventojui, kuriam riboto darbingumo, neįgalumo ar specialiųjų poreikių lygis buvo nustatytas po išvykimo iš Lietuvos ir tuo pačiu mokestiniu laikotarpiu jis iš šaltinio Lietuvoje gavo su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusių pajamų, išvykimo iš Lietuvos metų mokestinio laikotarpio MNPD apskaičiuojamas šio straipsnio 1 ir 6 dalyse nustatyta tvarka, atsižvelgus į jo gautas apmokestinamas pajamas, apskaičiuotas šio straipsnio 7 dalyje nustatyta tvarka.

Pavyzdžiai

1. Nenuolatinis Lietuvos gyventojas 2023 m. sausio – liepos mėnesiais dirbo Lietuvoje ir iš Lietuvos įmonės gavo 5 880 Eur su darbo santykiais susijusių pajamų. 0–25 darbingumo lygis jam buvo nustatytas 2023 m. spalio mėnesį, praėjus daugiau kaip dviem mėnesiams po išvykimo iš Lietuvos. Jam taikytino MNPD dalis, įvertinus ir užsienio valstybėje gautas 2 600 Eur apmokestinamas pajamas, bus 6 250 Eur (7 500 Eur : 12 x 10 mėn.) nes jo metinės pajamos – 8 480 Eur (GMP) neviršija 12 MMA, galiojusios einamųjų (2023 m.) kalendorinių metų sausio 1 dieną, dydžių sumos (t. y. 10 080 Eur (840 Eur x 12 mėn.)), ir du mėnesius taikomas didesnis 1 005 Eur NPD, iš viso 8 260 Eur (6 250+ 2 010 (1 050x2)) MNPD.

10. Šio Įstatymo 29 straipsnyje nustatytais atvejais iš pajamų atimama MNPD dalis, apskaičiuota tame straipsnyje nustatyta tvarka.

(Pakeista pagal Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo Nr. IX-1007 2, 6, 16, 17, 18, 18¹, 19, 20, 22, 24, 27, 29, 33, 34 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 18² straipsniu įstatymą (2017 m. gruodžio 7 d. įstatymas Nr. XIII-841), taikoma apskaičiuojant ir deklaruojant 2018 m. ir vėlesnio mokestinio laikotarpio pajamas).

Komentaras

1. Iš Lietuvos mokestiniu laikotarpiu (kalendoriniais metais) galutinai išvykstančio nuolatinio Lietuvos gyventojų pajamoms taikoma tik MNPD dalis, apskaičiuojama remiantis Lietuvos Respublikos finansų ministro 2002 m. rugsėjo 25 d. įsakymu Nr. 298 „Dėl pagal Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 29 straipsnio 2 dalį deklaruojamoms pajamoms taikomos metinio neapmokestinamojo pajamų dydžio ir metinio papildomo neapmokestinamojo pajamų dydžio dalies apskaičiavimo tvarkos patvirtinimo”.

Ši dalis apskaičiuojama taip: šio straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka apskaičiuota MNPD suma dauginama iš dienų skaičiaus nuo mokestinio laikotarpio pradžios iki galutinio išvykimo dienos ir dalijama iš kalendorinių metų dienų skaičiaus (365 dienų, žr. GPMĮ 29 straipsnio komentarą).

Pavyzdžiai

1. 2023 m. mokestiniu laikotarpiu galutinai išvykstantis iš Lietuvos nuolatinis Lietuvos gyventojas gavo 3 600 Eur pajamų (susijusių su darbo santykiais). Galutinio išvykimo iš Lietuvos diena yra 2023 m. gegužės 10 d., t. y. 130 mokestinio laikotarpio diena. Metinis NPD – 7 500 Eur. Taikytina MNPD dalis yra 2 671,23 Eur (7 500 x 130 : 365).